

12/1990. Bn ut

BELÜGYMINISZTERIUM**SZIGORÚAN TITKOS!**

10—33/1/1978.

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXIV. tv. 26. §-ára
figyelemmel

344

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK
1/1978. számú
ELVI ÁLLÁSFOGLALÁSA**

az állambiztonsági szervek állam elleni és politikai jellegű
bűncselekmények megelőzését szolgáló operatív tevékenységének
értelmezésére és gyakorlatára

Budapest, 1978. évi július hó 7-én.

Az állambiztonsági szervek bűnmegelőző munkája az MSZMP Politikai Bizottsága 1969. novemberi határozatának megfelelően, az érvényben lévő parancsok és szabályzatok alapján, az elmúlt években jelentősen fejlődött és alapvetően eredményes volt. A végrehajtott intézkedések hatékonyan akadályozták a külső és belső ellenséges erőket szándékaik megvalósításában, jól szolgálták az állampolgáraink, a népgazdaság, az állami és szolgálati titkok védelmét.

Az állambiztonsági szervek megelőző tevékenysége széles körű; az állami, társadalmi, gazdasági és a társbelügyi szervekkel együttműködve aktívan részt vesznek a megelőzést szolgáló általános feladatok kimunkálásában és végrehajtásában. A konkrét bűnmegelőző munka érvényesül az operatív tevékenység minden folyamában: a rezsimfeladatok, az objektumvédelmi és a felderítő, szűrő-kutató munka során; az „F” dossziés személyek ellenőrzése, a határainkon túli aktív intézkedések vonatkozásában; az előzetes ellenőrzések és a bizalmas nyomozások eseteiben; valamint a büntetőeljárásokban.

Az elmúlt évek tapasztalatai szerint az állomány szemléletében és munkájában egyre jobban tudatosult a megelőzés politikai jelentősége, az a követelmény, mely szerint a megelőzés az állambiztonsági munka legfőbb gyakorlati célja, hatékonyságának egyik fő értékmérője.

Megállapítható ugyanakkor az is, hogy a megelőzés hatékonyságának továbbfejlesztését még akadályozza a 0010/1973. számú min. paranccsal kiadott, az állambiztonsági szervek előzetes ellenőrző és

bizalmas nyomozó munkájának szabályzatával összefüggő néhány olyan tisztázatlan elvi és fogalmi kérdés, mint például:

- az állambiztonsági munkában mely tevékenységet vagy intézkedést, milyen kritériumok alapján lehet megelőzésnek tekinteni;
- milyen jellegű megelőző intézkedéseket célszerű alkalmazni az operatív munka különböző folyamataiban;
- pontosítani szükséges az állambiztonsági megelőzés fogalmát;
- a megelőző munkával összefüggésben tovább kell fejleszteni a jelentési és adattárolási rendszert, hogy az ellenséges tevékenység elemzéséhez az eddiginél bővebb, a valóságos helyzetet pontosabban kifejező és átfogó adatokat szolgáltatson.

A fenti kérdések értelmezésére, a még hatékonyabb megelőző tevékenység végrehajtása céljából, az 1/1976. számú min. utasítás 6. pont, b) alpontjában biztosított hatáskörömben kiadom az alábbi

e l v i á l l á s f o g l a l á s t :

I.

Az állambiztonsági megelőzés fogalmának és a megelőző intézkedések értelmezésére a következők az irányadók:

1. **A megelőzés a társadalomra veszélyes magatartás megvalósulásának ellenintézkedésekkel történő meggátlása.** Akkor kerül végrehajtásra, amikor a bűncselekmény még nem valósult meg, de az arra utaló magatartás már észlelhető. A megelőzés a bűncselekmények okainak és előidéző körülményeinek megszüntetésére is irányul.

2. **A megelőző intézkedések fajtái:**

Általános jellegű megelőzés: amely a bűnözésnek, mint társadalmi jelenségnek a visszaszorítását célozza. Az általános megelőzés feladatait az állami szervek és a társadalmi intézmények rendszeresen teljesítik, amelyben fontos szerepet töltenek be az állambiztonsági szervek intézkedései, információinak és tapasztalatainak általánosított felhasználásával szervezett tájékoztatások.

a) **Propagandajellegű intézkedések:**

Ide sorolandók pl. a felvilágosító propagandaelőadások, a jogszabályok ismertetése, továbbá az ellenséges tevékenység nyilvános leleplezése, általános állambiztonsági témájú tájékoztató jellegű előadások, filmvetítések stb.

b) **Rezsim- és objektumvédelmi intézkedések:**

Ennek keretében az állambiztonsági szervek:

- kezdeményezik, véleményezik az állam biztonságát érintő kérdések szabályozását. (Pl. a titokvédelmi rendszer korszerűsítését, a külföldiekkel való érintkezés normáinak szabályozását stb.)

- ellenőrzik a biztonsággal kapcsolatos jogszabályok betartását és résztvesznek azok végrehajtásában. (Pl. a 3071/1968. sz. Korm. határozat rendelkezésével, vagy a fontos és bizalmas munkakörök betöltésével kapcsolatos ellenőrzések);
- részt vesznek az objektumok védelmi rendszerének kialakításában (pl. hadiipari objektumok biztonsági intézkedései, biztonsági okmányok alkalmazása, fegyver-, lőszertárolás ellenőrzése stb.);
- az elhárítási körökbe tartozó különösen balesetveszélyes üzemekben ellenőrzik a biztonsági rendszabályok betartását.

c) Szignalizáció a negatív jelenségekről:

Az állambiztonsági szervek az elhárító és hírszerző munka során számos olyan információhoz jutnak, amelyek a gazdasági, a társadalmi élet különböző területein megbúvó káros körülményekre, negatív tendenciákra mutatnak és amelyek nem ellenséges tevékenység, vagy bűnös cselekmény következményei. Az ilyen adatokról — az elsődleges értékelés után szóban, vagy írásban — tájékoztatni kell az illetékes párt-, állami, gazdasági vagy társadalmi szervek és intézmények vezetőit az esetleges intézkedések megtétele végett.

Konkrét megelőzés: az érintett személyekre irányuló közvetlen vagy közvetett ráhatás, amely a bűnös szándéknak, a cselekmény kifejlődésének vagy elkövetésének megakadályozását, illetve a cselekménnyel veszélyeztetett személyek védelmét szolgálja.

Az intézkedések alkalmazhatóak: nyílt, titkos és leplezett módon.

3. Az intézkedések csoportosítása jellegük szerint:

- a) nevelő: (pl. személyre szólóan, hivatalos, társadalmi kapcsolaton keresztül, nevelő jellegű ráhatás céljából az állambiztonsági szerv nevében, vagy leplezetten; befolyásolás „SZT” tisztt, alkalmi kapcsolat vagy hálózati személyek útján);
- b) védelmi: (pl. személyek eligazítása, beszámoltatása; figyelemoztetés, személyi biztosítás; hadgyakorlatok idején diplomaták ellenőrzése; objektumokba történő behatolás megakadályozása; vizuális felderítés akadályozása; határellenőrzések elrendelése);
- c) akadályozó, korlátozó: (pl. tiltónévjegyzékre vétel; kizsorítás; dezinformációs akciók; operatív játszmák; határon túli aktív intézkedések);
- d) hatósági jellegű kényszerintézkedések: (pl. kitiltás vagy kiutasítás; tartózkodási engedély megvonása; útlevél kiadásának megtagadása vagy bevonása; rendőrhatalósági figyelmeztetés; szabálysértési eljárás, rendőri felügyelet alá helyezés; a Munka Törvénykönyv alapján fegyelmi eljárás vagy más jogszabályi rendelkezésen alapuló intézkedés kezdeményezése).

Az operatív munka különböző folyamataiban alkalmazható megelőző intézkedésekre a következők az irányadók:

Az operatív szervek minden tevékenységi területen és munkafolyamatban növekvő számban és mind eredményesebben alkalmazzák a megelőző intézkedéseket. A különböző munkafolyamatok elvileg a felderítés, az operatív bizonyítás különböző szintjeit biztosíthatják.

Ebből kifolyólag az előzetes ellenőrzést és a bizalmas nyomozást az esetek jelentős részében megelőzi a felderítő, szűrő-kutató, az objektumvédelmi stb. feladatok eredményes ellátása. Következésként: a különböző felderítettségi szintet biztosító munkafolyamatokban — szükségszerűen — különböző következményekkel járó intézkedéseket helyes alkalmazni. A gyakorlati munka tapasztalatai azonban arra utalnak: nem eléggé tisztázott, hogy a különböző munkafolyamatokban a megelőző intézkedések mely típusát célszerű alkalmazni.

Az elmúlt években a megelőző intézkedéseknek csak 10%-át alkalmazták az előzetes ellenőrzések és bizalmas nyomozások során. Ez nemcsak az intézkedések megoszlásának kedvezőtlen arányát mutatja, hanem arra is felhívja a figyelmet, hogy a szervek az előzetes ellenőrzéseken és bizalmas nyomozásokon kívül viszonylag gyakran alkalmaznak személyeket érintő akadályozó, korlátozó, esetenként hatósági jellegű kényszerintézkedéseket. Az intézkedések alkalmazásánál még tapasztalhatók sablonos, mechanikus megoldások. Ezek magukban rejtik a szocialista törvényesség követelményeinek, az operatív elvek megsértésének lehetőségét, akadályát képezik a megelőzés hatékonysága további növelésének.

Az operatív munkafolyamatokban az alábbi megelőző intézkedéseket célszerű alkalmazni:

1. Az államtitokvédelem, objektumvédelem és a vonalas elv alapján végzett felderítő, szűrő-kutató tevékenység folyamatában **az általános megelőző intézkedéseket**, valamint a konkrét megelőző intézkedések közül a **nevelő és a védelmi jellegű** intézkedéseket.
2. Az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás során az előző pontban felsoroltakon túlmenően a **korlátozó, akadályozó és a hatósági jellegű kényszerintézkedéseket**.

Az eddigi tapasztalatok alapján szükséges, hogy a különböző munkafolyamatokban alkalmazható megelőző intézkedéseket szerveink az eddigieknél egyértelműbben elhatárolják egymástól és arra kell törekedni, hogy a jelentősebb, konkrét megelőző intézkedések alkalmazása minden szükséges esetben az ellenőrzöttség magasabb szintjét biztosító — előzetes ellenőrzés vagy bizalmas nyomozás keretében — történjen.

A 0010/1973. számú miniszteri parancs értelmében az akadályozó, korlátozó jellegű megelőzés előfeltétele a „többoldalú és ellenőrzött operatív bizonyíték” beszerzése. Hatósági jellegű kényszerintézkedése-

déseket végrehajtani nyíltan felhasználható, „jogi erejű” bizonyíték alapján szabad. Az információk ilyen fokú ellenőrzöttségét általában csak az előzetes ellenőrzés vagy a bizalmas nyomozás során alkalmazható operatív eszközökkel és módszerekkel lehet biztosítani. **Az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás szakszerű végrehajtása biztosítja továbbá, hogy a társadalmilag megengedett magatartásért vagy megtörtént bűncselekményért megelőző intézkedést ne alkalmazzanak, illetve megelőző intézkedéssel ne zárjanak le olyan ügyeket, amelyekben mélyebb felderítés szükséges.**

Az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás szabályzata kötelezővé teszi az utóellenőrzést. Ez további biztosítékát adja a megelőzés hatékonyságának. Tehát az intézkedések alkalmazhatóságának az eddigieknél következetesebb elhatárolását — különböző operatív érdekek követelik meg. Elősegíti a felderítés és az intézkedések szabályozottságának kiterjesztését, az operatív munka színvonalának, kulturáltságának fejlődését.

III.

A megelőző intézkedések számbavételére és az adatszolgáltatásra az alábbiak az irányadók:

1. A szervek vezetőinek következetesen érvényt kell szerezni annak, hogy a konkrét megelőző intézkedések közül a korlátozó, akadályozó és a hatósági jellegű kényszerintézkedések lehetőleg minden esetben az előzetes ellenőrzés, vagy a bizalmas nyomozás keretében legyenek végrehajtva, így a 0018/1975. számú min. parancs szerinti jelentési és adattárolási rendszerben — az eddigieknél átfogóbban — a megelőző tevékenység legfontosabb adatai is feldolgozásra és értékelésre kerülnek.
2. Az előzetes ellenőrzés vagy bizalmas nyomozás alkalmazása nélkül foganatosított operatív megelőző intézkedésekről — az előzőekben említett szempontok figyelembevételével — az eddigieknél rendszerezettebb és pontosabb számontartást az illetékes központi és a budapesti, megyei állambiztonsági szerveknél kell megszervezni.
3. Ez az elvi állásfoglalás kiadásának napján lép hatályba.

KARASZ LAJOS s. k.,
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Készült: 350 példányban.
Felterjesztve: miniszter elvtársnak,
államtitkár elvtársnak.
Kapják: miniszterhelyettesek,
ORFK és III. főcsoportfőnök-helyettesek,
Hör. országos parancsnoka, Felderítő Osztály vezetője,
III. Főcsoportfőnökség csoportfőnökei, csoportfőnök-helyettesei,
önálló osztályvezetők,
III/I—IV. Csoportfőnökség osztály és alosztályvezetők,
IV/I. csoportfőnök, IV/I—1. Osztály vezetője,
Rendőrtiszti Főiskola parancsnoka, áb. tanszék vezetője,
Műszaki Tanfolyam parancsnoka,
Belbiztonsági Osztály vezetője, helyettese és alosztályvezetők,
Budapesti, megyei rendőr-főkapitányok, áb. helyetteseik,
áb. osztályvezetők, alosztályvezetők.